

STRESZCZENIE

Zmiany w funkcjonowaniu osobowości w wyniku psychoterapii grupowej z elementami psychoterapii indywidualnej u osób z zaburzeniami nerwicowymi i zaburzeniami osobowości.

Przegląd badań nad efektywnością psychoterapii pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi i zaburzeniami osobowości potwierdza, iż jej zastosowanie związane jest z uzyskiwaną przez pacjentów znaczną redukcją objawów i korzystną zmianą w funkcjonowaniu, a więc z realizacją podstawowych celów psychoterapii. Jednakże, ze względu na ograniczenia metodologiczne (m. in. trudności w zebraniu wystarczająco licznej grupy badawczej, specyfika grupowej terapii), do tej pory przeprowadzono niewiele badań empirycznie weryfikujących całościowe zmiany w zakresie objawów nerwicowych i funkcjonowania osobowości w wyniku intensywnej krótkoterminowej psychoterapii psychodynamicznej. Możliwość przeprowadzenia tego typu badań pojawiła się wraz z wprowadzeniem odpowiednich narzędzi badawczych – kwestionariusza objawowego KO „O”, Kwestionariusza Osobowości Nerwicowej KON-2006 oraz w pełni znormalizowanego kwestionariusza do badania szeroko rozumianego funkcjonowania osobowości – MMPI-2.

Cele badania:

- I. Analiza wpływu psychoterapii grupowej na funkcjonowanie osobowości pacjentów leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych i wybranych zaburzeń osobowości.
- II. Ocena skuteczności psychoterapii grupowej: analiza zmian w profilu osobowości oraz zmian nasilenia objawów u pacjentów leczonych psychoterapią z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości.
- III. Ocena użyteczności kwestionariusza osobowości MMPI-2 w diagnostyce, kwalifikacji do leczenia i w procesie monitorowania

efektywności psychoterapii u pacjentów cierpiących z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości.

Hipotezy badawcze:

- I. W populacji osób z zaburzeniami nerwicowymi i z zaburzeniami osobowości nasilenie patologicznych wzorców funkcjonowania osobowości jest istotnie większe w porównaniu do populacji osób zdrowych.
- II. W wyniku zastosowania psychoterapii grupowej z elementami psychoterapii indywidualnej obserwuje się korzystną zmianę funkcjonowania osobowości osób leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych (F40–F48) i zaburzeń osobowości (F60 i F61).
- III. W wyniku psychoterapii grupowej z elementami psychoterapii indywidualnej nasilenie objawów nerwicowych i objawów zaburzeń osobowości ulega zmniejszeniu do poziomu obserwowanego w populacji osób zdrowych.
- IV. MMPI–2 jest użytecznym narzędziem w diagnostyce i monitorowaniu procesu psychoterapii pacjentów cierpiących z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości.

Badana grupa:

Do badania włączono 82 pacjentów (61 kobiet i 21 mężczyzn) uczestniczących w psychoterapii w Oddziale Dziennym Leczenia Zaburzeń Nerwicowych i Behawioralnych SU w Krakowie, okresie od września 2013 r. do kwietnia 2014 r. Stanowiło to 72% wszystkich osób leczonych w tym okresie w oddziale. Pozostałe 28% nie zostało włączonych do badania ze względu na niekompletne uzupełnienie testów (21%) lub przedwczesne zakończenie leczenia (drop-out) – 7 %.

Kryteria włączenia do grupy badanej obejmowały rozpoznanie u pacjenta zaburzenia lub zaburzeń z rozdziału F4 lub F6 (F60, F61) zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD–10 oraz czas pozostawania w leczeniu w przedziale od 10 do 14 tygodni.

Kryteria wykluczające obejmowały: brak kwalifikacji do leczenia (stwierdzenie podłoża somatycznego zgłaszanych przez pacjenta objawów,

stwierdzenie zmian organicznych OUN, stwierdzenie zaburzeń psychotycznych), przerwanie leczenia przed jego planowym zakończeniem, brak zgody na udział w badaniu.

Uzyskane wyniki odniesiono do prowadzonych równolegle badań, także retrospektywnych, w których zastosowano kwestionariusz objawowy KO „O” oraz kwestionariusz osobowości nerwicowej KON-2006.

Narzędzia badawcze:

- I. Kwestionariusz MMPI-2 – podstawowe narzędzie badawcze,
- II. Ankieta Życiorysowa,
- III. Kwestionariusz Objawowy KO ”O”,
- IV. Kwestionariusz Osobowości Nerwicowej KON-2006.

Wnioski:

U większości pacjentów zakwalifikowanych do terapii z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości uzyskane w pomiarze na początku terapii wyniki w zakresie objawów nerwicowych i zaburzeń funkcjonowania osobowości są istotnie wyższe od wyników uzyskiwanych w populacji osób zdrowych.

W wyniku zastosowania psychoterapii grupowej z elementami psychoterapii indywidualnej u większości pacjentów leczonych z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości obserwuje się zarówno zmniejszenie poziomu objawów nerwicowych i cech osobowości nerwicowej, jak i korzystną zmianę w funkcjonowaniu osobowości.

W wyniku zastosowania psychoterapii grupowej z elementami psychoterapii indywidualnej, prowadzonej w podejściu integracyjnym z przewagą podejścia psychodynamicznego, u większości pacjentów obserwuje się wzrost siły ego, co wskazuje, że w wyniku leczenia pacjenci uzyskują znacznie lepszą zdolność ogólnego przystosowania psychologicznego oraz zwiększony repertuar mechanizmów umożliwiających skuteczne radzenie sobie.

Częstość uzyskania wyleczenia w zakresie objawów zaburzeń nerwicowych oraz funkcjonowania osobowości nie różni się istotnie w grupach mężczyzn i kobiet.

Pacjentki częściej funkcjonują w tradycyjnych rolach kobiecych, a pacjenci – w opozycji do tradycyjnych ról męskich (choć wciąż w obszarze wyników nie podlegającym zdecydowanej interpretacji) zarówno przed, jak i po leczeniu.

Polska wersja MMPI-2 jest użytecznym narzędziem w diagnostyce i monitorowaniu procesu psychoterapii pacjentów cierpiących z powodu zaburzeń nerwicowych i zaburzeń osobowości.

Intensywna krótkoterminowa psychoterapia grupowa jest skuteczną, godną zalecenia metodą leczenia zaburzeń nerwicowych i wybranych zaburzeń osobowości zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn, prowadzącą u większości pacjentów do wieloobszarowej, głębokiej, korzystnej zmiany w funkcjonowaniu osobowości.

SUMMARY

Changes in personality functioning as a result of group psychotherapy with elements of individual psychotherapy in persons with neurotic and personality disorders.

The review of research on the efficacy of psychotherapy in patients with neurotic and personality disorders confirms that its use is related to a significant reduction of symptoms and a positive change in patients' functioning, and therefore to the implementation of the basic goals of psychotherapy. However, due to methodological limitations (inter alia difficulties in gathering a large enough research group, the specificity of group therapy) few empirical studies verifying overall changes in the neurotic symptoms and personality functioning as a result of intensive short-term psychodynamic psychotherapy have so far been conducted. The possibility to conduct this type of study appeared with the implementation of the appropriate research tools – Symptom Checklist KO “O”, Neurotic Personality Questionnaire KON-2006 and the fully standardized questionnaire to examine a broad spectrum of personality functioning – MMPI-2.

Aim of the study:

- I. Analysis of the impact of group psychotherapy on functioning of personality of patients treated for neurotic disorders, and selected personality disorders.
- II. Evaluation of the effectiveness of group psychotherapy: the analysis of changes in the personality profile and changes in the severity of symptoms in patients treated with psychotherapy for neurotic and personality disorders.
- III. Assessment of personality questionnaire MMPI-2 utility in the diagnosis, qualification for treatment and the process of monitoring the effectiveness of psychotherapy in patients suffering from neurotic and personality disorders.

Research hypotheses:

- I. In the population of patients with neurotic and personality disorders severity of personality dysfunctions is significantly higher compared to the healthy population.
- II. A change in the functioning of the personality of individuals treated for neurotic disorders (F40–F48) and personality disorders (F60 and F61) is observed as a result of group psychotherapy with elements of individual psychotherapy.
- III. As a result of group psychotherapy with elements of individual psychotherapy the severity of symptoms of neurotic disorders and personality disorders is reduced to the level observed in the healthy population.
- IV. MMPI-2 is a useful tool in monitoring and diagnosis of the process of psychotherapy of patients suffering from neurotic disorders and personality disorders.

Studied group:

82 patients (61 females and 21 males) participated in the study. They attended psychotherapy in Day Hospital for Neurotic and Personality Disorders of the University Hospital in Krakow between September 2013 and April 2014. The group constituted 72% of all the patients receiving treatment at the ward at that time. The remaining 28% were not included in the study since they did not fill in the tests completely (21%) or prematurely ended the treatment (drop-out) – 7%.

The inclusion criteria for the studied groups included: diagnosis of disorder or disorders from section F4 or F6 (F60, F61) in accordance with the diagnostic criteria of ICD-10, and the treatment period in the range of 10 to 14 weeks.

Exclusion criteria included: lack of qualifications for the treatment (somatic basis of symptoms reported by the patient, organic changes of CNS, psychotic disorders), discontinuation of treatment before its scheduled completion, lack of consent to participate in the research.

The obtained results were referred to parallel research, also retrospective, carried out with the use of symptom checklist KO "O" and Neurotic Personality Questionnaire KON-2006.

Research tools:

- I. MMPI-2 questionnaire – the main diagnostic tool,
- II. Life Inventory,
- III. Symptom Checklist KO "O",
- IV. Neurotic Personality Questionnaire KON-2006.

Conclusions:

The results related to symptoms of neurotic disorders and personality functioning disorders obtained by the majority of patients eligible for treatment for neurotic and personality disorders in the measurement at the beginning of therapy were significantly higher than the results obtained in the healthy population.

A significant reduction in symptoms of neurotic disorders and in the severity of neurotic personality traits as well as positive change in personality functioning were observed in the majority of patients treated for neurotic and personality disorders with group psychotherapy with elements of individual psychotherapy.

As a result of applying group psychotherapy with elements of individual psychotherapy the majority of patients were observed to have increased their ego strength. That suggests that the patients obtain a much better general psychological adjustment and a wider range of coping mechanisms as a result of the treatment.

The frequency of obtaining recovery in terms of symptoms of neurotic disorders and personality functioning disorders was not significantly different between men and women.

Female patients function in traditional feminine roles more frequently than male patients who are in the opposition to the traditional masculine roles more frequently (still within the area not subject to interpretation) before and after the treatment.

Polish version of MMPI-2 is a useful tool in diagnosis and monitoring of the psychotherapy process of patients suffering from neurotic and personality disorders.

Intensive short-term group psychotherapy is an effective, worthy of recommendation treatment method of neurotic disorders and selected personality disorders in women as well in men, leading in most patients to favourable, multidimensional, profound changes in personality functioning.